การออกแบบและการพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ผ่านการศึกษาปัญหาจากผู้เรียนสู่การสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จระดับเล็กในระหว่างทาง

สุทธินันท์ รัตนโชติถาวร* และวรรณดี สุทธินรากร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding Author Email: Suthinanth.r@ku.th

Received: September 3, 2025; Revised: November 3, 2025; Accepted: November 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ 2) เพื่อออกแบบและพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ในฐานะเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive samping) ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนทวารวดี อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 30 คน 2) ครู และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน 3) ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาและการพัฒนาอาชีพ จำนวน 3 คน เครื่องมือของการวิจัย คือ แบบการระดมความเห็นผ่านโปรแกรมแพดเลท (Padlet) และเมนทิมีเทอร์ (Mentimeter) และแบบบันทึกภาคสนาม (Field notes) การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และเวทีสาธารณะ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาและข้อจำกัดของผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนและประสบความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพกาย และปัญหาสุขภาพจิต รวมทั้งทักษะการอ่านออกเขียนได้และพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตจริง และ 2) การออกแบบ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ประกอบด้วย 3 เส้นทาง ได้แก่ 2.1) การสร้างเส้นทางของการมีรายได้เป็นการสร้างรายได้ระหว่างเรียน (Income Path) 2.2) การสร้างเส้นทางชีวิตเป็นการแนะแนวและออกแบบเส้นทางชีวิต (Life Path) และ 2.3) การสร้างเส้นทางของการมีชีวิตที่ดีเป็นการพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจ (Well-being Path) ด้วยการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบบูรณาการในการส่งเสริมสมรรถนะและความภาคภูมิใจในตนเองและโมเดลผู้ประกอบการน้อยสามารถทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อม “ปัญหา” ของผู้เรียนไปสู่ “โอกาส” ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและอาชีพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการน้อย ความสำเร็จระดับเล็ก ความเป็นผู้ประกอบการ การพัฒนาผู้เรียน คุณภาพชีวิตที่ดี

Designing and Developing "Young Entrepreneurs Model" Through the Study from Learners' Problems to Creating Micro-Success Experiences Along the Way

Suthinanth Rattanachotithavorn* and Wandee Suttinarakorn

Faculty of Education, Kasetsart University

*Corresponding Author Email: Suthinanth.r@ku.th

Received: September 3, 2025; Revised: November 3, 2025; Accepted: November 17, 2025

Abstract

This qualitative research aimed to: 1) explore and analyze the underlying problems of secondary school students from families with economic, social, and learning disadvantages; and 2) design and develop a "Young Entrepreneur Model" as a transformative pathway aligned with the learners' real-life contexts. The participants were selected using purposive sampling and consisted of four groups: 1) thirty upper secondary school learners from Twarawadee School, Mueang District, Nakhon Pathom Province, who experienced economic and social limitations; 2) twenty teachers and school administrators; 3) five parents and community representatives; and 4) three experts or practitioners in education and career development. The research instruments included brainstorming tools via *Padlet* and *Mentimeter* platforms, as well as field notes. Data were collected through observation, in-depth interviews, focus group discussions, and public forums. The data were analyzed using content analysis to identify key issues and themes.

The findings revealed two key results: 1) learners from low-income and socially disadvantaged families faced multidimensional problems including financial hardship, family conflict, poor physical and mental health, low literacy, and learning behaviors misaligned with real-life situations; and and 2) the development of "Young Entrepreneur Model," which consists of three pathways: 2.1) the Income Path, aimed at generating small-scale income during school years; 2.2) the Life Path, focused on guidance and life design; and 2.3) the Well-being Path, centered on the development of physical and mental health. The model employed integrated learning strategies to enhance competencies and self-esteem. The results indicated that Young Entrepreneur Model can serve as a bridge, transforming learners' "problems" into "opportunities" for their well-being and career development.

Keywords: Young Entrepreneur, Micro-success, Entrepreneurship, Learner Development, Well-being

บทนำ

การศึกษาไทยในปัจจุบันยังเผชิญกับความท้าทายสำคัญในการพัฒนาเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มาจากครอบครัวซึ่งมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม พ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนมากไม่มีเวลาและทรัพยากรเพียงพอที่จะดูแล ส่งผลให้เด็กจำนวนไม่น้อยเติบโตขึ้นท่ามกลางปัญหาการขาดการสนับสนุนทางการเรียนรู้ ขาดความพร้อมในความรู้และความฉลาดรู้ (Literacy) ทำให้ไม่สามารถเท่าทันกับโลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวทำให้เส้นทางการศึกษาในระดับสูงกลายเป็นอุปสรรคที่ยากจะก้าวข้าม และหลายคนมีแนวโน้มที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษาไปก่อนวัยอันควร จากการศึกษาเชิงพื้นที่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมพบว่า ผู้เรียนจำนวนมากประสบกับปัญหาที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายมิติ ได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่ทำการบ้าน เป็นต้น ทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนหนึ่ง “ติดอยู่กับวงจรข้อจำกัด” ที่ยากต่อการก้าวข้ามด้วยระบบการศึกษาในระบบปกติ

การได้พิจารณาปัญหาผู้เรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ จะช่วยให้การออกแบบการแก้ไขปัญหาตรงกับสาเหตุ และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเส้นทางการเรียนรู้ไปสู่การมีอาชีพและชีวิตที่ดี อย่างไรก็ตามการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ก้าวสู่ความสำเร็จอาจไม่อยู่ในแนวทางที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่ข้อจำกัดในการก้าวสู่เส้นทางการศึกษาในระดับสูงที่ต้องอาศัยทุนและการเตรียมความพร้อมที่เพียงพอ หากแต่ต้องสามารถสร้าง “เส้นทางแห่งความสำเร็จ” ผ่านการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทจริงของผู้เรียน แนวคิดการเก็บเกี่ยวความสำเร็จเล็กอย่างต่อเนื่อง (Micro-success) ซึ่งอธิบายโดย Skinner (1953) และ Allen & Sites (2012) ชี้ให้เห็นว่า การสะสมประสบการณ์แห่งความสำเร็จแบบค่อยเป็นค่อยไป สามารถปลูกฝังความเชื่อมั่นและทักษะชีวิตที่ยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กกลุ่มเปราะบางที่ต้องการพลังใจและทักษะในการดำเนินชีวิตมากกว่าการแข่งขันในระบบวิชาการที่เข้มข้น ขณะที่องค์กรระหว่างประเทศอย่าง OECD และ UNESCO ได้ย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เน้นว่าผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ แต่ควรมีวิธีคิดแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) ได้แก่ ความสามารถในการคิดริเริ่ม แก้ปัญหา ปรับตัว และลงมือทำ (OECD, 2015; UNESCO, 2016) การปลูกฝังวิธีคิดดังกล่าวจึงเป็นอีกหนึ่งกลไกที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดเดิม และมองเห็นโอกาสในการพัฒนาชีวิตและอาชีพของตนเอง

นอกจากนี้ แนวทางของการเข้าถึงการมีชีวิตที่ดี (Well-being approach) ยังชี้ให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตของผู้เรียนจะดีขึ้นได้หากมีทั้งรายได้ที่สร้างความมั่นคงขั้นพื้นฐาน และความภาคภูมิใจในตนเอง (Ryff, 1989; Deci & Ryan, 2000) การมีโอกาสสร้างรายได้เล็กน้อยระหว่างเรียนจึงไม่เพียงช่วยลดความกังวลด้านเศรษฐกิจ แต่ยังสร้างแรงเสริมเชิงบวก (Positive reinforcement) ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งสำรวจปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่ผู้เรียนประสบเพื่อนำสู่การออกแบบโมเดลผู้ประกอบการน้อย เพื่อเป็นทางเลือกใหม่สำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัด โดยใช้แนวทางการสะสมความสำเร็จเล็ก ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้และการประกอบอาชีพระหว่างเรียน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี (Better Life) สู่เส้นทางชีวิต (Life path) ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้

2. เพื่อออกแบบและพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ในฐานะเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน

ขอบเขตการวิจัย

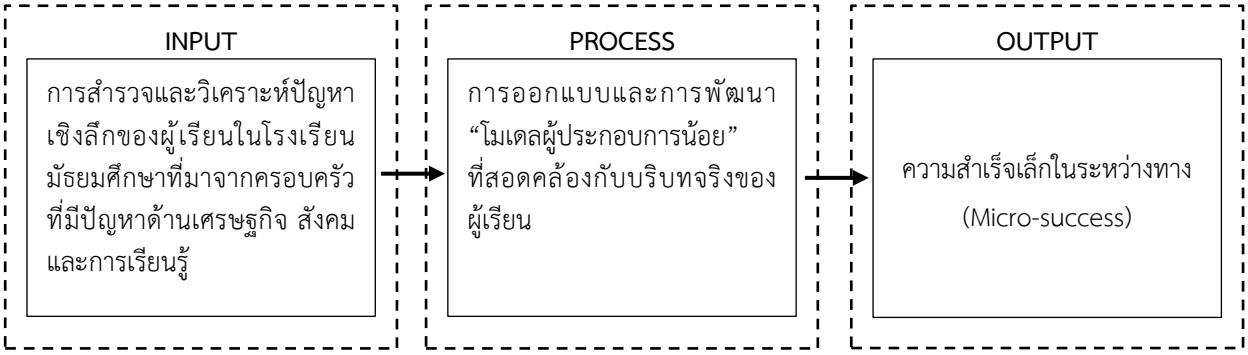
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ และการออกแบบและพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ในฐานะเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านประชากร ครอบคลุมเป้าหมาย คือ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มาจากครอบครัวยากจนหรือมีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้าน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยดำเนินการในโรงเรียนทวารวดีซึ่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดของเทศบาลนครนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาเก็บข้อมูลการวิจัยรวม 1 ปีการศึกษา ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2567 – 2568

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1.ปัญหาพื้นฐานของผู้เรียนกลุ่มเปราะบาง

ผู้เรียนกลุ่มเปราะบางในประเทศไทยจำนวนมากมาจากครอบครัวยากจนส่งผลต่อการดูแลเอาใจใส่และการเรียนรู้ (UNESCO, 2016) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและครอบครัวทำให้ผู้เรียนหลายคนมีทักษะการอ่านออกเขียนได้ต่ำ (Literacy gap) และเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา (OECD, 2015: 2023) ปัญหาสุขภาพ เช่น การขาดโภชนาการและสุขภาพจิตที่เปราะบาง ข้อจำกัดในการเรียนรู้และการเข้าสังคม (Zimmerman, 2010) จากแนวคิดของ Bourdieu (1986) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคม (Cultural and Social Capital Theory) ผู้เรียนจากครอบครัวที่มีทุนทางวัฒนธรรมหรือสังคมต่ำจะขาดโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและเครือข่ายที่เอื้อต่อความสำเร็จทางการศึกษาส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ได้ เช่น ครอบครัวยากจนอาจขาดการสนับสนุนทางวิชาการและแรงจูงใจจากครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bronfenbrenner (1979) กล่าวถึง ทฤษฎีระบบนิเวศทางพัฒนาการ (Ecological Systems Theory) อธิบายว่าพัฒนาการของผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากระบบต่าง ๆ รอบตัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม นำไปสู่ปัญหาของผู้เรียนกลุ่มเปราะบางจากการทำงานที่ไม่สอดประสานกันระหว่างระบบ เช่น ครอบครัวไม่สนับสนุน โรงเรียนขาดทรัพยากร เป็นต้น

2. ความสำเร็จในระดับจุลภาคและการประมาณการความสำเร็จ

แนวคิดความสำเร็จในระดับจุลภาค (Micro-success) ชี้ว่าการเก็บเกี่ยวความสำเร็จเล็กอย่างต่อเนื่องสามารถสร้างแรงเสริมเชิงบวกและพัฒนาทักษะชีวิต (Allen & Sites, 2012) แนวทางนี้มีรากฐานจากทฤษฎีการประมาณค่าความสำเร็จ (Successive Approximation) ของ Skinner (1953) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมสามารถพัฒนาได้ผ่านการเสริมแรงแบบเป็นขั้นตอน ข้อคิดสำคัญคือความสำเร็จไม่จำเป็นต้องยิ่งใหญ่ แต่การสะสมเล็กน้อยจะสร้างการเปลี่ยนแปลงระยะยาวที่ยั่งยืน แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า “ความสำเร็จเล็ก” มีความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจ ซึ่งจะสะสมไปสู่ความสำเร็จในระดับมหภาค นอกจากนี้ความสำเร็จในระดับจุลภาคอาจสะท้อนจาก ความฉลาดรู้ในการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) การสร้างรายได้เล็กน้อยระหว่างเรียน (Entrepreneurship) หรือการพัฒนาทักษะชีวิตบางด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weick (1984) อธิบายไว้ว่า ความสำเร็จเล็ก (Small Wins Theory) เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มโอกาสในการบรรลุความสำเร็จที่ใหญ่ขึ้น นอกจากนี้การประมาณการความสำเร็จ หมายถึง กระบวนการประเมินหรือคาดการณ์ความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยปัจจัยเชิงโครงสร้าง บุคลิกภาพ แรงจูงใจ หรือสิ่งแวดล้อม (Eccles & Wigfield, 2002)

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

OECD และ UNESCO เน้นว่า การศึกษาความผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ไม่ได้หมายถึงการสร้างธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่คือการพัฒนาวิธีคิดผู้ประกอบการ (Entrepreneurial mindset) ประกอบด้วยความสามารถในการคิดริเริ่ม ความสามารถในการแก้ปัญหา การปรับตัว และการลงมือทำ (OECD, 2015; UNESCO, 2019) งานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่าวิธีคิด ดังกล่าวเป็นทักษะชีวิตสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีทางเลือกและโอกาสในชีวิต แม้ไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการก็ตาม ตัวอย่างเช่น การสร้างแรงบันดาลใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียนผ่านการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based learning) ได้แก่ ผู้ประกอบการในชุมชน การจัดกิจกรรมจำลองธุรกิจขนาดเล็ก (Small business) เพื่อให้ผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกและเรียนรู้ทักษะการจัดการจริง การพัฒนาผู้เรียนกลุ่มเปราะบางให้มองเห็นโอกาสทางธุรกิจ เริ่มต้นจากปัญหาในชุมชนของตนเอง เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

4. การมีชีวิตที่ดีและการพัฒนาเชิงบวกให้กับเยาวชน

ทฤษฎีการมีชีวิตที่ดี (Well-being) ของ Ryff (1989) และทฤษฎีการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-Determination Theory) ที่อธิบายโดย Deci & Ryan (2000) และ PERMA model ของ Seligman (2011) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึง การยอมรับตนเอง ความสามารถในการควบคุมชีวิต ความสัมพันธ์เชิงบวก และการมีเป้าหมายในชีวิต การที่ผู้เรียนสามารถมีรายได้และความภาคภูมิใจในตนเอง จึงเป็นแรงหนุนสำคัญในการสร้าง well-being ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิด Positive Youth Development ของ Zimmerman (2010) การเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self-worth) และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นหัวใจของการพัฒนาเยาวชน นอกจากนี้ การมีชีวิตที่ดีเกิดจากองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion), การมีส่วนร่วม (Engagement), ความสัมพันธ์ (Relationships), ความหมาย (Meaning), และความสำเร็จ (Accomplishment) ขณะเดียวกันมนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน 3 ด้านส่งผลต่อการพัฒนา ได้แก่ ความเป็นอิสระ (Autonomy), ความสามารถ (Competence), และความสัมพันธ์ (Relationship) ตัวอย่างเช่น โครงการ mentoring หรือ peer support สำหรับผู้เรียน เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและลดการถูกทอดทิ้ง

การสำรวจปัญหาผู้เรียนและสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสหรืออยู่ในพื้นที่ที่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมช่วยนำไปสู่การออกแบบ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” มีฐานทฤษฎีรองรับทั้งในด้านการพัฒนาพฤติกรรม

(Micro-success), วิธีคิดเชิงผู้ประกอบการ (Entrepreneurial mindset), การยกระดับคุณภาพชีวิต (Well-being) เปรียบเสมือนทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมจาก “ปัญหา” สู่ “โอกาส” ได้อย่างเป็นรูปธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีเป้าหมายเพื่อมุ่งสำรวจปัญหาเชิงลึกจากสภาพจริงของผู้เรียนและออกแบบแนวทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและโรงเรียนร่วมด้วย โดยมีขอบเขตการวิจัยกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนทวารวดี อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม นอกจากนี้หัวใจสำคัญของการศึกษา คือ การทำความเข้าใจสภาพจริงของผู้เรียน ครอบครัว ครู และชุมชน มาร่วมกันสร้างโมเดลผู้ประกอบการน้อยเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและส่งเสริมโอกาสในเส้นทางชีวิตของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Participants) วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Participants) ประกอบด้วย ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนทวารวดี อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 30 คน ครู และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกี่ยวข้อง 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีประสบการณ์ ในด้านการศึกษาและการพัฒนาอาชีพ จำนวน 3 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตามประเภทของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ครอบครัว ครู และชุมชนบริเวณโรงเรียนทวารวดี อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยเน้นผู้ที่สามารถสะท้อนปัญหาและแนวทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน

2. วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection) ดำเนินการโดยเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากครูและผู้บริหาร (Public forum) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบระดมความเห็น (Brain Storming) ผ่านโปรแกรมแพดเลท (Padlet) และเมนทิมีเทอร์ (Mentimeter) และนำข้อมูลที่ได้สู่การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้เรียนและผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ และ การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียนขณะเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัยครั้งนี้ (Observation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกภาคสนาม (Field notes)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ข้อมูลเชิงคุณภาพจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ การถอดความและจัดเรียงข้อมูล การเข้ารหัส (Coding) การจัดกลุ่มประเด็น (Categorization) ที่สะท้อนปัญหา ข้อมูลที่ได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางในการสร้างเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ได้นำสู่การคืนข้อมูลในเวทีของครูและผู้บริหาร เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ผ่าน Member Checking ทั้งนี้ในกระบวนการเก็บข้อมูลได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในหลายวิธีการทั้งการสังเกตการสัมภาษณ์ และเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางในการออกแบบและพัฒนาโมเดลผู้ประกอบการน้อย

ผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ ค้นพบว่ามีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้ 1.1) ความฉลาดรู้ทางการเงิน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปัญหาใหญ่ในการจัดการด้านการเงินประกอบกับฐานะทางครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนปรารถนาจะได้เงินมาก บางคนต้องการเงินมากแต่ไม่อยากทำงาน รวมทั้งความสามารถในการวางแผนการเงินอ่อนด้อย ทำให้ผู้เรียนประสบปัญหาการใช้จ่ายเงินซ้ำซ้อนไปจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว และปัญหาครอบครัวที่แตกแยก พ่อแม่ไม่ได้เอาใจใส่บุตรหลานให้ดี บางรายใช้ความรุนแรงในครอบครัว เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในเรื่อง

อบายมุข ขณะที่เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงทั้งการติดพนันออนไลน์ ติดเกม ธุรกิจผิดกฎหมาย ไม่รู้เท่าทันคนโกง และโดนหลอก ปัญหาที่เกิดขึ้นกระทบกับสุขภาพเด็กทั้งเรื่องการรับประทานอาหารที่รับประทานไม่ครบมื้อ ไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีปัญหาเรื่องสุขภาพจิตและการควบคุมอารมณ์ ไม่มีวินัย ไม่มีวิธีคิดที่ดีในมุมมองของโลกและชีวิต ทั้งปัญหาการเมืองและวิถีแห่งวัฒนธรรม 1.2) พฤติกรรมการเรียนรู้ พบว่า การใฝ่เรียนรู้ทางวิชาการลดลง ขาดการเอาใจใส่และความตั้งใจเรียน ไม่มีเป้าหมาย การไม่ตรงต่อเวลา ไม่อ่านหนังสือและทำการบ้าน ขาดความสามารถในการบริหารจัดการและการจัดการตนเอง รวมถึงความสามารถในการแสดงออก การสื่อสาร และการทำงานกับผู้อื่น 1.3) ปัญหาสุขภาพของผู้เรียน ถือเป็นเรื่องสำคัญในการระดมสมองเพิ่มเติมพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารและพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสม มีภาวะโภชนาการเกินและการเจ็บป่วยบ่อย และสมาธิสั้น 1.4) อาชีพของผู้ปกครอง เมื่อสัมภาษณ์ครูประจำชั้นในโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท รับราชการ เกษตรกร ครูได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาของผู้เรียนมีผลโดยตรงมาจากสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและปัญหาของครอบครัว ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ผู้ปกครองมีปัญหาในเรื่องรายได้จากอาชีพต่ำ โดยมีต้นทุนในอาชีพ เช่น การจำหน่ายข้าวหลาม ส้มโอ ผลิตภัณฑ์จากหมู ข้าวหมูแดง และกิจการโต๊ะจีน ข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่าสามารถเป็นต้นทุนในการออกแบบเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาอาชีพของผู้ปกครองที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้เพื่ออาชีพให้กับผู้เรียนได้

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจปัญหาในเชิงลึกของผู้เรียน

ประเด็นสำคัญ	ข้อค้นพบ
1. ปัญหาด้านการเงิน	ใช้จ่ายเกินตัว ติดการซื้อของออนไลน์และติดการพนันออนไลน์
2. ปัญหาด้านครอบครัว	พ่อแม่หย่าร้าง ทำงานจนไม่มีเวลาใส่ใจบุตร ความรุนแรงในครอบครัว
3. ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต	ไม่กินอาหารเช้า มีปัญหาโภชนาการ ขาดการออกกำลังกาย เครียด
4. ปัญหาด้านการเรียนรู้ ความฉลาดรู้	ทักษะการอ่านออกเขียนได้ต่ำ ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง
5. ปัญหาด้านสมาธิและแรงจูงใจ	ไม่ทำการบ้าน ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ขาดความรับผิดชอบ
6. ปัญหาด้านพฤติกรรมและการเข้าสังคม	มีพฤติกรรมกลัวการเข้าสังคม รู้สึกไม่ปลอดภัย เป็นโรคซึมเศร้า

จากผลของการสำรวจปัญหาในเชิงลึกของผู้เรียนพบประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ปัญหาด้านการเงิน ผู้เรียนจำนวนมากไม่มีทักษะการจัดการเงิน ใช้จ่ายเกินตัว ติดการซื้อ ออนไลน์และเกม บางกรณีพบการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันออนไลน์ ส่งผลให้เกิดหนี้สินเล็กน้อยในระดับครอบครัว 2) ปัญหาด้านครอบครัว ผู้ปกครองจำนวนมากหย่าร้างหรือทำงานหนักจนไม่มีเวลาใส่ใจบุตร ผู้เรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวจากการหย่าร้างหรือการทำงานหนักของผู้ปกครองจนส่งผลต่อพฤติกรรมและสภาพจิตใจ 3) ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผู้เรียนจำนวนมากไม่ได้รับประทานอาหารเช้าจนมีปัญหาทางด้านโภชนาการ อาจนำไปสู่ปัญหาน้ำหนักตัวเกินหรือโรคขาดสารอาหาร ตลอดจนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การขาดการออกกำลังกาย และการก่อเกิดภาวะเครียดจากการเรียน เป็นต้น 4) ปัญหาด้านการเรียนรู้ ความฉลาดรู้ และการรู้เท่าทัน ผู้เรียนมีทักษะการอ่านออกเขียนได้ต่ำ ไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง 5) ปัญหาด้านสมาธิและแรงจูงใจทางการเรียน ไม่ทำการบ้านหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ 6) ปัญหาด้านพฤติกรรมและการเข้าสังคม มีแนวโน้มเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และมีพฤติกรรมกลัวการเข้าสังคม และในบางรายอาจร้ายแรงถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้าได้ (แสดงดังตารางที่ 1)

2. ผลการออกแบบและพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ในฐานะเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนทวารวดี อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

จากผลของการสำรวจปัญหาในเชิงลึกของผู้เรียนพบประเด็นสำคัญหลักๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัญหาด้านการเรียนรู้ ความฉลาดรู้และการรู้เท่าทัน ปัญหาด้านสมาธิและแรงจูงใจ ปัญหาด้านพฤติกรรมและการเข้าสังคม พร้อมการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผลการถอดบทเรียนจากการสนทนากลุ่มและเวทีสาธารณะกับครู ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มจากการเปลี่ยนวิธีคิดและกระทำเล็กๆน้อยๆให้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันจนนำไปสู่ความสำเร็จเล็กๆต่อผู้เรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่า **“ทำได้”** โดยวัดจากผลความสำเร็จเล็กๆที่สามารถเกิดขึ้นจริงและรวดเร็ว เห็นถึง **“ความเป็นไปได้”** และภาพความสำเร็จในอนาคตที่ไม่ไกลเกินฝัน โดยเริ่มจากปัญหาของผู้เรียนสู่การสร้างประสบการณ์แห่งความสำเร็จในระดับเล็กๆ ระหว่างทางเพื่อการพัฒนาผู้เรียนสู่ผู้ประกอบการน้อย และการวิจัยนี้จึงนำไปสู่การออกแบบการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ซึ่งประกอบด้วย 3 เส้นทาง (Pathways) ดังนี้ (แสดงดังภาพที่ 2)

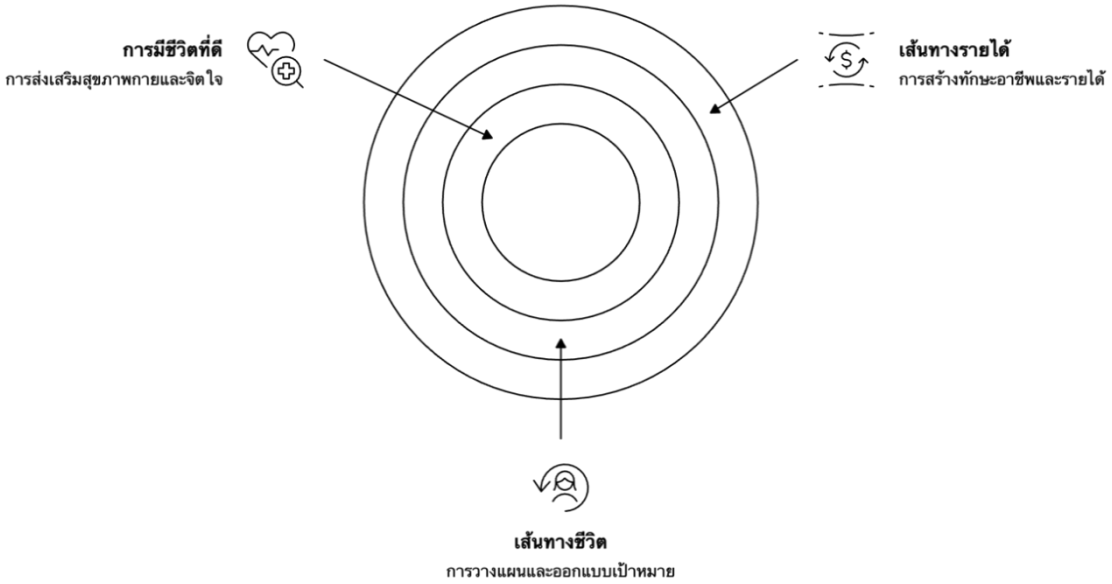
2.1 การสร้างเส้นทางของการมีรายได้ (Income Path) เป็นการสร้างรายได้ระหว่างเรียน ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะอาชีพ เช่น การทำขนม ขายของออนไลน์ งานฝีมือ ซึ่งรายได้ที่เกิดขึ้นสร้างความภูมิใจ ช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว

2.2 การสร้างเส้นทางชีวิต (Life Path) เป็นการแนะแนวและออกแบบชีวิตด้วยการใช้เครื่องมือโดยการสร้างกระดานแห่งเป้าหมาย (Vision Board) หรือทางเดินไปสู่อาชีพ (Career Roadmap) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นเป้าหมายในอนาคต โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ช (Coach) ในการเสริมแรงและให้กำลังใจ

2.3 การเส้นทางของการมีชีวิตที่ดี (Well-being Path) เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ได้แก่ การมีกิจกรรมด้านสุขภาพกาย เช่น กินอาหารเช้า ออกกำลังกาย การทำกิจกรรมด้านสุขภาพจิต เช่น การฝึกสมาธิ การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) การพัฒนาความรู้ ทักษะต่างๆ และทัศนคติที่ดีสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมรายสัปดาห์ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาแนวคิดทักษะด้านความเป็นผู้ประกอบการและทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน ส่งเสริมให้เป็นสมรรถนะของผู้เรียนด้วยการบูรณาการ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” เข้าสู่แผนพัฒนาโรงเรียนผ่านการจัดกิจกรรมเสริมเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียนรู้ประจำปี รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียนเปลี่ยนจาก “การเรียนเพื่อสอบ” สู่ “การเรียนเพื่อออกแบบชีวิตและอาชีพในอนาคต” (แสดงดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 กิจกรรมเสริมรายสัปดาห์

วัน	กิจกรรมเสริม
วันจันทร์	ตั้งเป้าหมาย + ฝึกอาชีพ
วันอังคาร	แนะแนวชีวิต + เส้นทางอาชีพ
วันพุธ	การเงิน (สมุดบัญชีชีวิต)
วันพฤหัสบดี	สุขภาพ + โภชนาการ
วันศุกร์	เจาะอาชีพจริงจากบุคคลต้นแบบ (Role model)
สรุป	สะท้อนคิด ฟังเสียงความคิดของตนเอง (Self-refection)

ภาพที่ 2 โมเดลผู้ประกอบการน้อย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ และเพื่อออกแบบและพัฒนา “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ในฐานะเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับบริบทจริงของผู้เรียน เป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนาผู้เรียนสู่การมีคุณภาพชีวิตและอาชีพที่มั่นคง โดยได้วิเคราะห์ข้อค้นพบจากประเด็นปัญหาหลักๆ ได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัญหาด้านการเรียนรู้ ความฉลาดรู้และการรู้เท่าทัน ปัญหาด้านสมาธิและแรงจูงใจ ปัญหาด้านพฤติกรรมและการเข้าสังคม ทำให้เห็นถึงจุดอ่อนของผู้เรียนในบริบทดังกล่าวได้ชัดเจน นำไปสู่การออกแบบการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” คือ การสร้างเส้นทางของการมีรายได้ (Income Path) การสร้างเส้นทางชีวิต (Life Path) และการสร้างเส้นทางของการมีชีวิตที่ดี (Well-being Path) เพื่อเพิ่มศักยภาพและสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้เรียนมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ข้อ ดังนี้

1. ปัญหาของผู้เรียนและความจำเป็นในการสร้าง “เส้นทางทางเลือก” ข้อค้นพบชี้ว่า นักเรียนจำนวนมากเผชิญปัญหาเชิงซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว สุขภาพ การเรียนรู้ และพฤติกรรม ทำให้เส้นทางการศึกษาสูง ๆ เป็นเรื่องยากต่อการเข้าถึง สอดคล้องกับงานของ UNESCO (2016) ที่ชี้ว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อโอกาสการศึกษาของผู้เรียนโดยตรง การออกแบบ “เส้นทางทางเลือก” ที่ไม่ยึดติดกับระบบการศึกษาเชิงแข่งขันจึงมีความจำเป็น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกลุ่มเปราะบางสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

2. การสะสมความสำเร็จเล็ก (Micro-success) กับการสร้างแรงเสริมเชิงบวก ข้อค้นพบที่ว่า การให้ผู้เรียนได้มีรายได้ระหว่างเรียน และได้สัมผัสประสบการณ์ความสำเร็จทีละขั้น ทำให้พวกเขารู้สึกภูมิใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดความสำเร็จเล็ก และหลักการความสำเร็จทีละขั้น (Skinner 1953) ที่เน้นการเสริมแรงจากความสำเร็จเล็ก เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จที่ใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดความสำเร็จเล็ก (Micro-learning) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้ที่แบ่งเป็นช่วงสั้น และจับต้องได้ จะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกท้อและสามารถต่อยอดได้ต่อเนื่อง

3. การพัฒนาวิธีคิดเชิงประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) เป็นการออกแบบโมเดลผู้ประกอบการน้อย ซึ่งประกอบด้วย การสร้างเส้นทางของการมีรายได้ การสร้างเส้นทางชีวิต และการสร้างเส้นทางของการมีชีวิตที่ดี ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดริเริ่ม แก้ปัญหา และลงมือทำจริง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของทัศนคติของความเป็นผู้ประกอบการ ดังที่ OECD (2015: 2023) และ UNESCO (2016) กล่าวไว้ว่า “ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ แต่ควรมีวิธีคิดเชิงผู้ประกอบการ” ผู้เรียนสามารถเริ่มจากการทำผลิตภัณฑ์ขนาดเล็กขาย เช่น การสร้างรายได้จากงานฝีมือ ถือเป็นการฝึกวิธีคิดเชิงสร้างสรรค์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

4. คุณภาพชีวิตของผู้เรียน (Well-being Approach) ข้อค้นพบชี้ว่า เมื่อผู้เรียนมีรายได้เล็กน้อยและได้รับการยอมรับจากครูและครอบครัว จะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และลดความกังวลทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน (Deci & Ryan 2000) อธิบายได้ว่า ความรู้สึกถึงทักษะและสมรรถนะจะส่งเสริมแรงจูงใจภายในและคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Ryff (1989) ที่ได้อธิบายถึงแนวคิดเรื่องการยอมรับตนเองและสภาพแวดล้อม คือรากฐานของการมีชีวิตที่ดี โมเดลผู้ประกอบการน้อยจึงเป็นกลไกที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่า “ตนเองมีคุณค่าและสามารถควบคุมชีวิตได้”

จากข้อค้นพบข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” สามารถทำหน้าที่เป็นเสมือนสะพานเชื่อมจาก “ปัญหา” สู่ “โอกาส” ได้อย่างแท้จริง โดยอาศัยกรอบแนวคิดจากความสำเร็จเล็กๆ (Micro-success) แนวคิดความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) และแนวคิดของการมีชีวิตที่ดี (Well-being Approach) ช่วยอธิบายว่าการสะสมความสำเร็จเล็ก การฝึกวิธีคิดเชิงผู้ประกอบการ และการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ล้วนเป็นเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจและการเรียนรู้ และสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนานโยบายเชิงระบบได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การพัฒนาแนวคิดเชิงประกอบการ (Entrepreneurial mindset) และทักษะชีวิต (Life skills) ให้กับผู้เรียนเพื่อการส่งเสริมให้เป็นสมรรถนะหลักของผู้เรียนของกลุ่มสาระการงานอาชีพในสถานศึกษา

2. การพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่นและโรงเรียน เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการสร้างอาชีพและการตลาดร่วมกันในพื้นที่และชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. การส่งเสริมแนวคิดเชิงประกอบการ (Entrepreneurial mindset) และทักษะชีวิต (Life skills) เป็นการบรรจุเข้าไปในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแบบติดตามระยะยาว (Longitudinal Study) ควรมีการติดตามผู้เรียนที่เข้าร่วมโมเดลนี้อย่างต่อเนื่อง 3–5 ปี เพื่อตรวจสอบว่าความสำเร็จเล็กที่สะสมไว้สามารถต่อยอดไปสู่การสร้างอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนได้จริงหรือไม่

2. การเปรียบเทียบบริบทที่หลากหลาย ควรมีการทดลองนำโมเดลไปใช้ในโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น เมืองกับชนบท โรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ หรือในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบความยืดหยุ่นและความเหมาะสมของโมเดล

3. การศึกษาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการสนับสนุนโมเดล เพื่อหากลไกความร่วมมือที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการขยายผลเชิงระบบ

4. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ควรมีการศึกษาการใช้เทคโนโลยี เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันเพื่อฝึกทักษะอาชีพ การตลาดออนไลน์ และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของโมเดลผู้ประกอบการน้อย

5. การเชื่อมโยงกับนโยบายการศึกษาเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการบรรจุโมเดลผู้ประกอบการน้อยเข้าสู่หลักสูตรท้องถิ่นหรือหลักสูตรระดับชาติ รวมทั้งเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อยืนยันบทบาทในเชิงนโยบาย ได้แก่ การศึกษาเพื่อคุณภาพชีวิต หรือ Quality Education (SDG 4) สู่การพัฒนาเยาวชนเพื่อตอบโจทย์ให้กับตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ “โมเดลผู้ประกอบการน้อย” ไม่เพียงแก้ปัญหาใน ระดับโรงเรียนแต่ยังขยายผลไปสู่การแก้ปัญหากับระบบการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมและความยั่งยืน

References

Allen, M.W. and Sites, R. (2012). *Leaving ADDIE for SAM: An agile model for developing the best learning experiences*. ASTD Press.

Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education*. Greenwood.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design.* Harvard University Press.

Deci, E.L. and Ryan, R.M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self- determination of behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268.

Eccles, J.S. and Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology, 53*(1), 109–132.

OECD. (2015). *Entrepreneurship in education: What, why, when, how*. OECD Publishing.

OECD. (2023). *OECD platform for the Entrepreneurship Education Collaboration and Engagement (EECOLE)*. OECD Publishing.

Ryff, C.D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 57*(6), 1069–1081.

Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.

Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. Macmillan.

UNESCO. (2016). *Recommendation concerning education for international understanding, cooperation and peace and education relating to human rights and fundamental freedoms*. UNESCO.

UNESCO. (2019). *Entrepreneurship education for the 21st century: A call for action*. UNESCO.

Weick, K. E. (1984). Small wins: Redefining the scale of social problems. *American Psychologist, 39*(1), 40–49.

Zimmerman, M. A. (2010). Resiliency theory: A strengths-based approach to research and practice for adolescent health. *Health Education & Behavior, 40*(4), 381–383.